СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVI. Ч. 65. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 20. марта, 1928 — VOL. XXXVI. No. 65. Jersey City, N. J., Tuesday, March 20. 1928. THREE CENTS.

РЕПУБЛИКАНЦІ ОСУДЖУЮТЬ КОРУПЦІЮ В ПАРТІЇ

СЕНАТОР ДОМАГАЄТЬСЯ „ВИЧИЩЕННЯ" ПАРТІЇ.

ВАШИНГТОН, 18. марта. — Сенатор Кепер, републиканець з Канзасу, виступив з публичним домаганнєм до републиканської партії, щоби очистилася зі закиду корупції та надужить.

Сенатор каже, що були всякі скандали в републиканській партії в минувшину, але таких, як тепер, ще ніколи не було. Він заповідає якусь акцію в конгресі за заостреннєм закона проти політичної корупції.

ВЕЛИКІ СУМИ УХВАЛЕНІ НА БУДОВУ ВОЄННОЇ ФЛЬОТИ.

ПАЛАТА ПОСЛІВ ЗА ВИДАТКОМ В СУМІ 274 МІЛІОНІВ.

ВАШИНГТОН, 18. марта. — Палата послів ухвалила 287 голосами проти 58 проект про будову воєнної фльоти, який предложив комітет для морських справ у порозумінню з департаментом фльоти.

Після сьої програми на сю ціль мається визначити 274 міліони долярів та виставити 15 легких кружляків та один корабель до воження літаків.

Як сенат ухвалить сю програму, то се буде найбільший видаток на воєнні цілі на морю від 1916. року.

ДОБУВАЮТЬ ПІДВОДНУ ЛОДКУ „ЕС-ФОР", ЗАТОПЛЕНУ ТРИ МІСЯЦІ ТОМУ.

ВІДВОЗЯТЬ У ПАРАДІ ДО БОСТОНУ.

ПРОВІНСТАВН, Месечузетс, 17. марта. — Підводну лодку „Ес- Фор", що потонула тут підчас зударения з кораблем Полдингон три місяці тому назад, добудо нині на поверхню води та відставлено до Бостону.

Коли лодка була на поверхні води, її привитали моряки з кораблів, що стояли довкола. Відтак її відвезено в параді до воєнних доків у Бостоні.

САМОВБИЙСТВО НАЙБОГАТШОГО ПОЛЯКА В АМЕРИЦІ.

БАНКИР СМУЛЬСЬКИЙ ПОКІНЧИВ ЗІ СОБОЮ, ЯК КАЖУТЬ, ЧЕРЕЗ НЕДУГУ.

ШИКАГО, Илинойс, 18. марта. — У своїм апартаменті в готели Сенека, в купели застрілився вистрілом у голову Ян Ф. Смульський, польський банкир, якого вважали найбогатшим Поляком у Злучених Державах.

Кажуть, що причиною самовбийства була недуга рака, на яку він терпів. Він кілька разів уже мав переходити операцію на сю недугу, але се не помагало.

Смульський походив з Познаньщини. Покінчивши американську колегію, він осів у Шикаго, де став відразу організувати Поляків політично. З їх рамени він був вибраний на ріжні політичні уряди, а відтак оснував свій банк. Знали його як політичного боса шикаговських Поляків.

Стояв він у тісних зносинах з польським музиком-політиком Падеревським та помагав йому через „польський комітет народови", як Падеревський у Парижи попирав ганебні польські імперіялістичні стремління.

КОРАБЕЛЬ КЛИЧЕ О ДОПОМОГУ.

АЛЕ ДОІЗДИТЬ БЕЗПЕЧНО ДО ПОРТУ.

НЮ ЙОРК, 18. марта. — Грецький корабель Санта Тереса, їдучий з південно-американського порту Вальпарайзо до Ню Йорку з 39 пасажирами й 70 моряками, зіпсувся підчас страшної бурі та кликав другі кораблі о поміч. Коли він був яких 500 миль від Ню Йорку, в ньому пук згущитель воздуха і його машинерія станула.

Заким другі кораблі наспіли, механіки корабля направили машинерію, і корабель поплив до порту власними силами.

ЗЕМЛЕТРУС НА СХОДІ АМЕРИКИ.

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 18. марта. — У цілій околиці відомої літної місцевости Лейк Плесид у горах Адирондакс чути було нині коло 10. години рано сильні потрясення землі. Потрясення тревали якої пів години, але не зробили шкоди.

ВОЗДУШНА КАТАСТРОФА.

ВИЛМИНГТОН, Калїфорнія, 18. марта. — Один літак з Бердет Ерпорт в Лос Анджелесі зіпсувся підчас лету понад містом та спричинив нещасте, яке коштувало життя трое людий та каліцтво одної дитини.

Коли літак був над сим містом на висоті яких 2,300 стіп, одно крило літака відпало, і літак полетів стрілою на землю.

Три летуни, що були на літаку, згинули на місци. Літак упав на групку дітий, що бавилися коло хати одного робітника. Падаючий літак захопив одного хлопця та вдарив його так сильно, що хлопчина стратив притомність, а другій дівчині подер суконку, але її не покалічив.

З БОРОТЬБИ АМЕРИКАНЦІВ У НІКАРАГВІ.

МАНАГВА, Нікарагва, 18. марта. — Американські маринарі ведуть далі офензиву проти війск ліберального провідника Сандіна. Підчас учорашнього наступу Сандінці пострілили два американські літаки.

Хоча кулі подіравили крила одного літака та вдарили в бомбу на другім, мимо сього літаки не розбилися.

Летуни не могли доглянути захованих стрільців.

„УКРАЇНІЗАЦІЯ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ".

Хоч вже скоро справлятимуть десятилітний ювилей українізації, то московські урядовці на Україні ще й досі мови не знають. По останним відомостям з 13.793 іспитованих урядників лише 9 відсотків володіли мовою, 41% ще продовжують ходити до школи, а 50% не знають зовсім української мови. Мимо того з тих 17.000 уряд звільнив лише 57 душ.

ОБОРОНЕЦЬ.

З 1920. року, після смерти свого чоловіка, М-ова працювала телефоністкою в Заготоі Тошковському управлінні майнами. За весь час роботи вона мала лише одно непорозуміння з „начальством". В 1927. році, коли питання українізації вже давно перестало бути дискусійним, вона „осмілилася" викликати на телефон головного інжиніра Пшибишевського українською мовою. За такий „злочин" бідолашну телефоністку трохи не звільнили з посади, якби її не взяв був під свій захист секретар того-ж інжиніра.

Після цього секретар вимагає від телефоністки компензації. Але „оборонець" не має успіху й зрештою М-ову звільняють з посади. І хоч як не клопочеться телефоністка, й до кого тільки не звертається, її місце занятє другими.

Цікаве не те, що секретар мерзотник, або що телефоністка стратила роботу, а те, що тому причиною була українська мова.

ЖАРТИ ЖИТТЯ.

У магдебурськім краєвім суді трапилась чисто кінова історія: Коли процес затягнувся до півночі, безпосередно перед його закінченням у всьому будинку згасло електричне світло. Судді, адвокати та обвинувачені не могли вийти із саль. Коли вони зателефонували до президії поліції про своє становище, там ніхто не повірив, бо це було в карнавалі і гадали, що це жарт. Тоді один асесор пробував вилізти через вікно на вулицю, щоби прохати помочі. На це поліцай заарештував його як вломника і відвів на поліцію, де минуло богато часу, заки підзорливі сторожі забезпеки повірили в правдиву історію.

ЦІКАВА СТАТИСТИКА.

Як оказується, найпопулярнішим прізвищем в Московщині є: Іванов. Після обрахунку в самій лише Москві є 35.000 Іванових. За ними йдуть Петрови, яких налічено 20.000, потім Кузнецови — 19.000 та Попови — 13.000.

ФІЛЬМА ПРОТИ ВІЙНИ.

У Женеві випустили у світ воєнну фільму „Для світового миру", французької продукції. Фільма має на меті змальовувати жах війни, на підставі вірних знимок і документів. Фільма не має ніякої тенденції, що моглаби вражати Німців.

ПОБАЖАННЯ ГІНДЕНБУРГА ДЛЯ ЛИТВИ.

З нагоди святкування 10-их роковин самостійности Литви переслав президент Німеччини Гінденбург президентові литовської республики побажання такого змісту: „З нагоди десятиліття самостійности Литви, пересилаю Вашій Екселенції мої сердечні побажання для Вас особисто, як також і для дальшого світлого розвитку литовської республики. Гінденбург".

Подібні телеграми одержав през. Сметона від італійського, радянського, англійського, данського, естонського та голяндського урядів, на які відповів рівно сердечно.

Всі ті телеграми свідчать як найкраще про симпатії, якими тішиться Литва в Европі.

НЕЗВИЧАЙНЕ ЗАГОСТРЕННЯ МЕЛЬДУНКОВИХ ПРИПАСІВ В ПОЛЬЩІ.

З Варшави доносять, що тамошнє міністерство внутрішних справ виготовило вже проєкт устійнення поліційно-мельдункових приписів в Польщі. Новий проект наказує контролю руху населення в усіх містах та селах, в кожній місцевости треба буде мельдувати всякого, хто перебуватиме там довше 24 годин. Якщо хтонебудь прийде н. пр. з одного села в друге й остане там довше 24-ох годин, буде мусів мельдуватися в місцевої влади.

Для цілей контролі руху населення поліція матиме вее право вилегітимовання першої стрічної особи. Для того кожен мусітиме носити при собі особисту виказку (ідентичність, пашпорт). Такі особисті виказки будуть видавати громадські уряди, або поліція за оплатою такси 60 ґр.

Цей проект буде оголошений невдовзі у формі декрету польського президента держави.

„СОЛЕНІ" ЗЛОВЖИВАННЯ.

Окружний суд в Катовицях видав присуд в процесі, який ведеться від кількох днів, проти власника складу сільного монополю й товаришів, обвинувачених у продажу промислової солі замісць їдальної. Обвинувачених Жигмонта Ґарвінського й Кобленца засуджено на кару гривни в висоті 8 міліонів золотих (?) з заміною на рік арешту. Два чергові обвинувачені, Павло Ґарвіньскі й Якубовскі, дістали по два роки тюрми.

ДИВНИЙ ЖЕБРАК.

В Ґлесґові, в Англії, приведено оноді на поліцію жебрака, котрий був одягнений в 5 верхних сердаків (обероків) і мав на собі три пари штанів. При ревізії знайдено в численних кишенях його одіння тисячі цигаретових огарків, жмути ріжного тютюну, сотки припалених і цілих сірників, сотки ключів, пуляресів, ножів, люльок, перстенів, пустих чеків, два заячі хвости, тверді окрухи хліба, $20.00 в сріблі, а $13.00 мідяків. Самі мідяки важили 13 фунтів.

НАПАДИ НА ПОЛЯКІВ НА ВОЛИНІ ПОНОВИЛИСЯ.

Польські газети не без тріводи доносять, що в луцькому районі на територію, окуповану Поляками, наскочила банда під керуванням Возняка та Шаповала. Напад доконано на карбівництво, після розгрому якого бандити відійшли на територію, окуповану Москалями.

ЗНОВУ ПОЛЬСЬКИЙ КСЬОНДЗ ПЕРЕД РАДЯНСЬКИМ СУДОМ.

В Могилеві Подільськім, на Великій Україні, почався перед радянським окружним судом процес проти Поляка, ксьондза Маріяна Соколовского, якого обвинувачують у шпигунській та контреволюційній роботі в користь Польщі. Процес, в якому крім кс. Соколовского будуть судити також кількох парубків-Поляків, спільників Соколовского, викликав величезне заінтересовання на всьому Поділлі.

РЕКОРДИ.

У Відні вніс 13-літній хлопець скаргу до суду на батька за... образу чести. Батько кинув підозріння, що він украв книжку. Синок не хотів на суді відкликати скарги, заки батько не відкличе свого обвинувачення. Батько мусів піддатись і склав в актах заяву, що посудив сина несправедливо. — Небезпечним суперником Ліґи Націй є гамбурський промисловець Бінк, який паралельно із дискусіями про европейське роззброєння постачав державам зброю, кому треба: Мадярщині, Чехословаччині, Румунії та Китаєві. — Віденське патентове бюро затвердило минулого року 8000 нових винаходів. Із цього 3033 є місцевого виробу, 256 із Франції, 200 з Англії, 266 із Швайцарії, 276 із Чехословаччини, 174 із Мадярщини, 276 із Злучених Держав. Із загальної суми цих винаходів є 1098 уліпшень радіо та електротехнічних приладів, 200 із царини хемії, 103 уліпшень машин до писання, 41 музичних інструментів, 39 змін зброї і 74 нових касових механізмів.

„ОРГАНІЗУЮТЬ" ПАРТІЮ.

Москва вирішила організувати „англійських темняків", себто англійських комуністів у цілком окрему політичну партію. Як відомо, до цього часу комуністи були лише фракцією в англійській робітничій партії і не могли точно виконувати наказів Москви. Для цеї цілі переслали Москалі „бідним англійським робітникам" 200.000 долярів від „багатих московських таварищей".

ПАПА — СИНОВИ ЛЮДОЇДА.

Папа нагородив медалею за ріжні заслуги 70-літнього старця Даніеля Вунїві, на острові Фіджі. Вунїві є сином канібала, що вславився у свій час страшенною жорстокістю. Син прийняв давно католицизм і помагав місіонарам навертати тузємців на християнську віру.

ПІЛСУДСКІ НЕ ХОЧЕ БУТИ КОРОЛЕМ

ПОЛЬЩА ПОТРЕБУЄ СИЛЬНОЇ ВЛАДИ, А НЕ МОНАРХІЇ. — ГОТОВ СТАТИ ДИКТАТОРОМ, КОЛИ НОВИЙ СОЙМ НЕ ДОПИШЕ.

ВАРШАВА, 18. марта. — Польські монархісти стратили всю надію на те, щоби зробити Пілсудського королем. А на таке заносилося, бо сам Пілсудскі і його прихильники вели ще тому рік взад довгі наради з польською шляхтою в справі переміни польської республики в королівство з Пілсудським як королем.

Запитаний тепер про те, Пілсудскі заявив, що він ту справу добре передумав і прийшов до переконання, що коли чого Польща потребує то найменше монархії. Польщі треба сильного уряду — заявив Пілсудскі, а рівнож побільшення прав президента. З попереднім саймом нічоло не можна було зробити і коли те саме буде з новим, то Пулсудскі готов взяти в свої руки диктаторську владу і в той спосіб завести лад в Польщі.

НАПРУЖЕННЯ МІЖ ХОРВАТАМИ І СЕРБАМИ.

ЧИМ ДАЛІ, ТИМ БІЛЬША ЗРОСТАЄ МІЖ НИМИ ПРІРВА. — ХОРВАТИ ЗА ФЕДЕРАЦІЄЮ.

БІЛГОРОД, 18. марта. — Зліплена до певної міри штучно і насильно Югославія, що складається з трох споріднених між собою народів, Сербів, Хорватів і Словінців, переходить важку політичну крізу. Серби намагаються перевести національну єдність, але це не вдається. Білгород намагається перевести централізацію, але через те якраз коїться все лихо в Югославії. Серби ріжняться від Хорватів і Словінців не тільки религією (Серби православні, а тамті католики), але й культурою. Бо серби були довгий час під турецькою неволею і розмірно недавно тому визволилися, а Хорвати і Словінці були приналежні до Австрії, тішилися автономією і розвивалися під впливом західної культури. Хорвати і Словінці бажали би бути з Сербами в одній державі, але побудованій на федеративних основах, а Серби не годяться. До того Хорвати нарікають, що їх Серби використовують матеріяльно, накладаючи на них високі податки.

Напружєнне доходить до цего, що Хорвати відмовляються тепер від всякої участи в югославянськім уряді.

ОБЕЗПЕЧУЮТЬ РОБІТНИКІВ, АЛЕ В — ФРАНЦІЇ.

УХВАЛЕНО ЗАКОН ПЕРЕД РОЗВЯЗАННЄМ ПАРЛЯМЕНТУ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЄ РОБІТНИКА ПРОТИ ХОРОБИ, СТАРОСТИ, СМЕРТИ І НЕЗДІБНОСТИ ПРАЦЮВАТИ.

ПАРИЖ, 16. марта. — Ще перед розвязаннєм парляменту ухвалено на борзі закон, який має ще великі недостачі, але й велике значіння для працюючих мас в Франції. Закон перейшов в останній хвилі, бо, не зважаючи на його недостачі, хотіли посли стати перед народом з чимсь реальним та здобути собі голоси при нових виборах.

Закон цей нормує забезпечення робітника перед хоробою, старістю, безробіттям і на случай смерти. Забезпечені будуть чоловіки і жінки. Ті послідні навіть на случай материнства. Забезпеченню підлягають робітники, що не заробляють річно висше як $750. Обезпечення будуть оплачувати: робітник, промисловець і держава по рівних частях. По 60 році життя не платить робітник ніякої премії.

СЕЛЯНЕ БУНТУЮТЬСЯ В ЦАРСТВІ ЦИГАНІВ.

60,000 СЕЛЯН ПРОТЕСТУЄ ПРОТИ УРЯДУ БРАТІЯНУ В РУМУНІЇ.

ВІДЕНЬ, 18. марта. — В 10 великих ґалях, а рівнож по вулицях і площах відбулися протестаційні віча, на які зійшлося понад 60,000 селян, щоби домагатися резиґнації уряду Братіяну. На премієра виставила опозиція Юлія Маню.

Власти не робили ніяких перешкод демонстрантам, але і заявили, що ніяких змін не буде.

РОЗДАВАВ ШЛЯХОТСЬКІ ТИТУЛИ.

РІВНОЖ УНЕВАЖНЮВАВ У ВАТИКАНІ КАТОЛИЦЬКІ СУПРУЖА.

ПАРИЖ, 18. марта. — Арештовано Карла Емануеля Деґоссон, віцеграфа де Варени, барона де Барлінг як ошуканця. Отой панок робив собі як „адвокат" добрий бизнес серед легковірних багатих людей, виробляючи для них шляхотські титули та даючи розвід католицьким супружам. Все те було роблене на підроблених документах. Поліція прилапала того гохштаплера і довідалася, що він ошукав не одну пару, що вже розійшлася і побралася.

БОРОДІН ЗНОВА РОБИТЬ РЕВОЛЮЦІЮ.

ШАНГАЙ, 18. марта. — Довгий час і слуху не було про Бородіна. Казали, що поїхав в Москву. А тепер виявляється, що він перебуває в Урга і веде там агітацію за створеннєм большевицької, монгольської держави.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„СВОБОДА" (SVOBODA)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office at Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES		ПЕРЕДПЛАТА	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates		В Дж. Ситі й загряницю	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	
Three months	$ 2.75	На три місяці	

За кожду зміну адреси оплатиться 10 центів
За оголошення редакція не відповідає
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order
Телефон „Свобода" 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза ...
Адреса: "SVOBODA" P. O. BOX 346 JERSEY CITY, N. J.

НА СЛУЖБІ — ДЕРЖАВІ

Коли хочемо знати, чим сильна британська імперія, то годі поминути мовчанкою одну знаменну подію, яка недавно тому зосередиточила на собі увагу цілої Англії. Ото покарано трох високих урядовців з департаменту заграничних справ за те, що їх поведення було невідповідне, бо могло дати другим людям підставу до ріжних підозрінь, а це вже незгідне з честю британського урядовця.

Ті три високі урядовці спекулювали собі на французьких франках і італійських лірах. Така спекуляція чужими валютами в Англії дозволена і урядовці не поповнили через те ніякого проступку. Та вони були заразом урядовцями департаменту заграничних справ і як такі, були втаємничені в ріжні тайни, які могли їм багато допомогти при того рода спекуляціях. Урядове слідство, яке переведено в тій справі, не виказало одначе ні одного випадку, щоби урядовці дійсно користали при спекуляції з тих відомостей, які доходили до них з уряду. Мимо цего їх укарано, не зважаючи на їх високі посади, ні на їх довгу бездоганну службу і їхні заслуги. Один з них, Ґреґори, відомий добре з історії з листом Зіновєва до британських комуністів, зістав усунутий зі служби, другий дістав поручення, щоби сам зрезиґнував, а третому припинено аванс. Всі англійські часописи підносять, що вимір кари був дуже високий з огляду на те, що обжалованим не доказано ні одного каригідного вчинку. Але всі признають слушність за англійським урядом, що він не зважаючи на заслуги і довгий вік служби, покарав отих високих урядовців за те тільки, що другі могли мати слушну причину підозрівати їх о невідповідне поступовання. А вже те одно вистарчає, щоби укарати англійського державного урядовця. Бо якраз на повнім довірю британського загалу до своїх урядовців, на довірю до їх чесноти і посвяти в виконуванню державної служби — полягає сила британського уряду, цілої британської імперії і всього англійського народу.

Читаючи те, годі дивуватися, коли Анґлія, маючи таку державну машину, таких урядовців, править світом. Вона дає доказ, що не так багнетами та сильними арміями держиться державу, а більше світлими державними умами і чесними урядовцями. Колиж таких характерних людей потребує сильна і велика держава, що панує над світом, то щож допевра треба сказати про малі народи, а до того ще народи недержавні, поневолені. Без чесноти, характерности і відповідного поведення, не даючого причини до згіршення передових людей, не можна й думати про національне визволення та осягнення ідеалу нації. На те повинні памятати добре і Українці.

ЛЯЙОШ КОШУТ

(1802—1894.)

У місті Ню Йорку відслонено кілька днів тому назад памятник мадярському патріотови й революціонерови Ляйошови (Людвікови) Кошутови. Відслонили йому памятник, хоча він не брав ніякої участи ні в американській революційній боротьбі, ні в американській горожанській війні. Просто за його заслуги для свого народа. Се одно вже показує на великий уплив сього чоловіка на історію. Про се саме свідчать теж історики, з котрих декотрі зачисляють його між пять найбільше впливових осіб 19. століття.

Кошут родився в 1802. році в Моноку, в земплинськім повіті, на Угорщині. Його родина була славянського походження, і се відбилося рішучо на всій карієрі його життя. Його батько, шляхтич з походження, був адвокатом. Ляйош студіював право в протестантській колеґії в Шарошпатаку та в Пешті, а відтак практикував адвокатуру наперед у своїм повіті, а опісля в Пешті. В 1832. році він попав до висшої палати мадярського сойму як заступник одного магната, але зараз став видавати політичну ґазету. З огляду на те, що ґазета була ліберальна, австрійська цензура її не дозволяла; через те треба було її переписувати руками й кольпортувати тайно. В році 1837. його за редаґованнє сеї ґазети увязнено. Уряд думав, що вязниця зломить Кошута. Звільнено його аж у 1840 році. Вязниця перервала вже його адвокатську карієру, але його політики не змінила. Він тільки переходить від адвокатури до ґазетярства, стає редактором великої ґазети Пешти Гірляп і веде свою політику далі.

У сій ґазеті він пропаґує ліберальні погляди. В ті часи Мадярщина стогнала під ярмом австрійської бюрократії, яка, трактуючи Мадярщину як кольонію, висисала з неї життєнні соки на збогаченнє австрійської шляхти й бюрократії. Кошут проголосив програму, в якій були три головні точки: заведенне парляментарної репрезентанції на Угорщині; скасованне панщини; та зробленне Угорщини незаvisимою країною від Відня.

Прийшов рік 1848., в котрому австрійські народи зірвалися до революції проти австрійського цісаря. Кошут виступив з домаганнем самостійного міністерства для Мадярщини та приняв у марті того року портфель міністра фінансів у міністерськім кабінеті графа Ляйоша Батяні. Коли цісар розвязав се міністерство, він зорґанізував комітет національної оборони для досягнення повної независимости Мадярщини від Австрії. Для ратовання ситуації повстанці проголосили Кошута диктатором і губернатором Угорщини. В сьому характері він зложив з престола австрійського цісаря.

Але власне в сій хвилі показалися всі сильні і слабі сторони Кошутівської програми. Його свободолюбність зєднала йому прихильність та льояльність усіх просто верстов мадярського народа. Однак, у парі з бажаннєм свободи для Мадярів не йшло бажанне свободи для славянських народів, поневолених Мадярщиною. Мадяри з Кошутом на чолі добивалися свободи для Мадярщини, звільнення Угорщини від завсимости від Відня, але не говорили нічого про наданнє свободи для немадярських народів, завойованих Мадярами. Се відай було природним зі сторони Кошута, що він не побивався за свободою для славянських народів, бож він самий був славянського походження і його мадярський патріотизм був йому штучно прищіплений.

Се становище Кошута й Кошутівців мало далекосяглі наслідки для його праці. Славяни, не бачучи з побіди Кошута, надії на визволення, дивилися на австрійський уряд у Відни як на свою надію, майже як на свого визволителя. В хвилі, коли Мадяри повставали проти цісаря, сі Славяни повставали в обороні цісаря. Особливо Хорвати виступали активно, ба навіть пішли війною на Кошута.

Узятий у два огні, Кошут боровся очайдушно, бючи й австрійські війська й Хорватів. Його повстанці доперли майже до самого Відня. Хоча побитий тут, він відступив у глибину Угорщини й тут відніс ряд світлих побід над австрійськими цісарськими військами. В сю то хвилю австрійський цісар понизився до того, що просив російського царя о поміч. І знов старий гріх Кошута супроти Славян, своїх братів по крови, пімстився на Кошуті, бо його непризнанне свободолюбних засад для Славян дало нагоду російському цареви піти на поміч австрійському цісареви під покришкою оборони славянських народів.

Російські війська побили мадярських повстанців, а австрійський цісар удоволився роботою ката. Тринацятьох мадярських ґенералів повішено на шибениці. Премієра мадярського міністерського кабінету розстріляно. До уряду в Відні прийшов страшний ґерманізатор Бах та став силою німчити Мадярщину. Публичну опінію в Угорщині затоплено в крови.

Самий Кошут зрікся своєї влади та втік до Туреччини. Турецький уряд його заарештував. Австрія й Росія зажадали його видачі, але Анґлія й Франція сьому спротивилися. За інтервенцією Америки його пустили до Анґлії, де його принято серед небувалого запалу. Відти він поїхав до Америки, де його теж принято так, як ще ніколи не принято ніякого чужинця. Опісля він вернув у Турин, в Італії, звідки він орґанізував оружні сили, які навіть брали участь у боротьбі Італійців за волю проти Австрії у 1859. та 1866 році.

У 1867 році Австрія й Мадярщина зробили памятну угоду, яка відбилася на дальшім перебігу історії світа. Австрійський цісар побачив, що він не дасть собі ради з мадярським націоналізмом, і тому він пішов з ним на угоду. Австрію розділено на дві части: в одній части мали панувати Німці, в другій частині Мадяри. При помочи ріжних політичних штучок Мадяри, вчорашні революціонери проти австрійського цісаря, стали довіреними слугами цісаря та дістали за се в надгороду, як рабів ті всі немадярські народи, що лишень недавно свою кров проливали за австрійську монархію й династію.

Партія Кошута вважала, що сим здійснилося більше, як партія собі бажала, і на тій основі неприсутного Кошута вибрано послом до мадярського сойму. Але Кошут посольства не приняв, і лишився до смерти поза границею ворогом Габсбурґів. Коли зважити, що Габсбурґи стали тепер уже приятелями Мадярів у їх гнобленню немадярських народів, треба добачити в становищи Кошута тільки старий жест старого революціонера.

Він жив далі поза границею краю, і вмер у Турині в 1894 року. Його тіло привезено до Будапешту та похоронено серед великих публичних урочистостей.

До смерти він остав революціонером, лібералом, ворогом Габсбурґів. До смерти він виступав за визволенне селян з кріпацтва та за независимість Мадярщини від Австрії. Його голос нераз загрівав Мадярів до боротьби проти Австрії.

Але до своєї смерти він оставсь вузкоглядним Мадяроном, який не міг добачити своїх похибок супроти немадярських народів та виступити в обороні таких самих прав для не-Мадярів, яких він жадав для Мадярів. Його мовчанка далі скріплювала шовіністичну політику Угорщини, яка, як відомо, довела до того, що нині Мадярщину обкроено не тільки з немадярських округів, але й чисто мадярських та зведено з лінії народів-імперіялістів до лінії народів покривджених. Є се наслідки в значній мірі шовіністичної закраски мадярського патріотизму, для скристалізовання котрого не мало причинився той Мадяр славянської крови, Ляйош Кошут.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Лекції в Українськім Демократичнім Клюбі.

Український Демократичний Клюб при 69 Сент Маркс Плейз в Ню Йорку задумує дати серію викладів і публичних дискусій на тему нашого відношення до ріжних питань американського життя. Клюб є тої думки, що розвязка тих питань причиниться в многім до наладнання кращих відносин в нашім громадянськім життю в Ню Йорку та в Америці взагалі. По тій причині повинен зацікавитися тими відчитами ширший загал та взяти в них участь своєю присутністю на викладах та в дискусії.

Перший відчит на тему: **Участь Українців в американській політиці,** виголосить др. В. Клодницький з Филаделфії, дня 20-го марта о год. 7.30 вечером в льокали Клюбу.

НА ПОМІЧ СТРАЙКУЮЧИМ МАЙНЕРАМ.

Не пора тепер витрачувати багато слів за аґітацію на допомогу майнерам. Біда вже серед страйкуючих така, що зворушить і камінного чоловіка.

Разом з т. Крочаком зібрали ми для страйкуючих майнерів $13.50 і вислали ту допомогу через Обєднаннє в Филаделфії.

Зложили по $1: В. Дроботій, В. Творчин, П. Кутніцкий, П. Крамар, А. Дзібурський, Дж. Аполло, Н. Яблонський. По 50 ц.: И. Лебідь, М. Мізерак, А. Биртуль, Я. Пшик, И. Сокальчук, Ф. Карузо, В. Люді, Дж. Шам, Дж. Люй, Ж. Кручіята, Дж. Слювк, І. Крочак. По 25 ц.: І. Кіґніцкий і І. Мудрий.

Василь Дроботій.

CHILDREN OF THE MEMBERS OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION.

ASK YOUR FATHER TO INSURE YOU IN THE JUVENILE DEPARTMENT OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION. YOUR PARENTS WILL BE INSURED FOR ANY ACCIDENT TO YOU, AND YOU WILL RECEIVE THE UKRAINIAN JUVENILE MAGAZINE.

В. Кедровський.

1917 РІК.

Передрук заборонений. — Всі права застережено 1927 р.

(63)

По перше увагу я звернув на якийсь піднесений настрій серед салдатів, що стояли натовпами біля воріт своїх касарень і щось жваво обговорювали, очевидно обмінювались якимись незвичайними враженнями. Біля однієї з більших груп я вияснив, що вчора в Умані мала відбутися маніфестація ліво-революційної частини залоги: большевиків та анархістів. Але тому, що організатори її недоброзичливо поставилися до українських національних домагань і, що представники цих крайніх лівих в місцевому Совіті завжди виступали проти Українців, салдати-Українці 14 запасового полку, з власної ініціятиви розігнали цю маніфестацію. При тім червоні та чорні їх прапори розірвали на шматки.

Темою усіх розмов і була ця нова „злоба дня". Загальна думка салдат хилилась до того, що, мовляв, „якого чорта вони тут розперезуються, як у себе дома, тоді як ми, Українці, не можемо зробити спокійно своєї національної маніфестації, щоби влада, ріжні совдепські депутати й взагалі майже кожна собака не накинулись на нас. От ми їм і показали, що й на нашій вулиці буває празник".

Так закінчив мені оповідання про події один салдат, показуючи при тім свій трофей: шматочок чорного прапору.

У вечері мала відбутися в одній із шкіл нарада Українців, військових депутатів місцевого Совдепа.

Отже я вирішив піти прямо на ту нараду, нікого не попереджуючи, бо гадав, що коли вони не будуть завчасно підготовлені, то лекше буде зясувати собі дійсний стан річей. Це було моїм завданням, щоби на підставі добутих матеріялів Ґенеральний Комітет зміг винести своє рішення.

Засідання відбувалося в одній з клясних кімнат якоїсь уманської школи. Члени зборів сиділи на шкільних лавках, а президія за вчительською катедрою. Сторонні слухачі, що впускались за осібним дозволом, стояли біля стін навкруги кімнати.

На денному порядку стояли культурно-освітні справи: орґанізація шкіл грамоти у залозі, бібліотеки-читальні, улаштовання концертів і т. д.

Повістка дня була вичерпана досить скоро. Я увесь час був присутній, умовившись з головою зборів, що по закінченню ними повістки він оголосить збори довірочними й тоді вже можна буде перейти до справ, в яких я сюди приїхав.

Після коротенької моєї промови, в якій, крім привитання, я зясував мету мого приїзду, голова зборів зробив мені ґрунтовний звіт про стан справи в 14 полку й взагалі в уманській залозі.

Вияснились обставини, такі самі, якими вони були скрізь. Себто: боротьба в Совіті не-Українців проти українізації, вимоги розформування українських рот та батальонів і т. инше.

Зокрема щодо 14 полку, то дійсно він ухвалив постанову не виходити з Уманя, здається до Меджибожа (точно не пригадую), мотивуючи її тим, що дивізія, яку він поповнює, стоїть на фронті близче від Уманя ніж від нового пункту призначення полку. Але самим головним було, що до виводу з Уманя на черзі стоять другі українські військові частини, в той самий час на місце 14 полку й инших назначено до переводу з Московщини російські части. Отже салдати в цьому запідозріли, і не безпідставно, що командування при рішенню переводу полку, який з самого початку війни стоїть тут і має велике уряджене господарство, городи, тощо, керується не інтересами фронту, а виключно бажанням вирвати Умань з рук української залоги. Тим більше, що делеґація від цього полку побувала в штабі південно-західного фронту, де, як мене інформували, вона зясувала, що вимога переводу полку з Уманя була зроблена не штабом фронта, а тільки дозволена ним, на прохання командуючого військами. Він мотивував своє прохання „невозможностю поддержать дисціпліну 14 полка, пока он стоіт в Умане, где імеет тесную связь с местним населеніем".

Не маючи повноваження вирішати справу тут, я просив послати зо мною одного делеґата від полкової Ради до Ґенерального Комітету і тоді, яке рішення Комітету він привезе, то йому полк мусить катеґорично підлягати. Яких небудь прикрих несподіванок, чи то ексцесів з боку полка я не мав підстав чекати, бо, як вияснив, життя в полку протікало цілком нормально й спокійно, як може в часи революції.

На другий день я був у командира полку. Хотів почути і від нього інформації, для перевірки того, що вчора мені сказали. На жаль, протягом двохгодинної розмови я нічого певного від нього не довідався. Пожалування гідним чоловіком він здався мені, що з одної сторони боїться полкової ради, з другої ґарнізонного совіту, а з третьої командуючого Військами Округи. Тай розмовляючи зо мною, він не був спокійний та отвертий. Почувалася весь час його думка:

— „А щоб тебе чорт забрав — ще якесь революційне „начальство".

У мене на думці було, що я тут маю живий вияв того становища, в яке попадали військові начальники. Коли вони були досить твердої волі, щоб проявляти свою індивідуальність, але прямолінійні, чому наражались з якоюнебудь стороною на конфлікт, то це звичайно в більшости кінчалось необхідністю залишити свою посаду й попасти „в резерв чинов".

"Слабовольні начальники, або начальники „для всех хачу бить міл, делаю то, что приказалі, а сам думаю іначе, так, как ви, патому решайте, как знаете" і т. д., завжди були самими нещасливими „козламі отпущенія" жалю гідні, як затровлений заяць. Але зрештою й вони теж не минали тогож „резерву чінов".

Утримувалися лише ті, що уміли добре оцінити момент і своєчасно взяти ту чи иншу лінію поведінки. Такі нальники звичайно були з своїм характером, але гнучким, елястичним і з міцною силою волі, яка була направлена лише в одному напрямкові: за всяку ціну утриматися на своєму становищу.

Що торкається конкретних справ полку, то, на жаль, од полковника я нічого не дізнався: „все білі прави": і полкова рада і командуючий Військами, і залоговий Совіт, і кожен салдат полку зокрема.

Зручний потяг відходив на Київ ранком. Тому я вирішив залишитися заночувати в Умані. Щоби скористувати час, я попросив одного з членів полкової ради познайомити мене з кимнебудь з місцевих політичних діячів неукраїнського табора.

О 9. годині вечером мене спровадили на конспіративне побачення з лідерами місцевих большевиків. Побачення це бажаним вважали ті, кого я просив познайомити мене з неукраїнськими політичними провідниками, тому, що большевики тоді вже розвивали інтензивну орґанізаційну працю. Вони ще не виявляли отверто свого відношення до Українців, і тому Уманцям хотілося точно зясувати відношення большевиків до них.

Зустріч наша відбулася в помешканню недалеко від Софієвського парку. Розмови наші тривали до самого світу. Зі сторони большевиків був голова й ще один член їхньої місцевої орґанізації.

Раніше ніж почати розмову з ними, я катеґорично заявив, що тут являюся як звичайний член Української Партії Соціялістів-Революціонерів, а тому лише як такий буду висловлювати й то свої власні думки, а не думки партії, чи тих українських орґанізацій, до яких належу.

Звичайно можна припустити, що думки ці поділяє більша частина українських активних робітників, бо я належу до тих груп, що складають більшість в партії та в національно-революційних установах.

Не буду переказувати докладно цю першу по революції мою розмову з большевиками, але наведу коротко, що саме вони хотіли вияснити, й мої відповіди. Подаю в загальних рисах, по можливости точно.

В розмовах для мене стало ясним, що большевики ведуть інтензивну підготовку до активного виступу проти тимчасового уряду, а тому на Україні їм потрібно було знати, як поставляться до їхньої акції Українці й на чиїй стороні ми будемо. Крім того мої бесідники все переконували мене в тому, що Українцям абсолютно немає рації залишатися далі льояльними до Петроградського уряду, бо він є не меньше реакційний в національній політиці, ніж бувший царський. В зовнішній політиці виявляє такіж імперіялістичні домагання, які мала стара Росія.

— От таваріщ Ленін опублікует тайную перепіску Мілюкова (міністра справ закордонних) з Антантой і ви увідітє, что он ставіт там катеґорічеські: „Война до победнаво конца" і что Константінополь должен бить русскім городом. Тепер спрашіваю вас, развє мислімо, чтоби ето временное правітельство допустіло самоопределеніе України, когда путь в Константінополь лежіть через Украіну?" — так закінчив мій бесідник одну з передостанніх своїх промов.

— То, що Мілюков каже, не все може бути для нас обовязковим. Ви-ж не погоджуючись з політикою уряду, ведете з ним боротьбу. Чомуж ви думаєте, що ми не зможемо боротися проти того, що буде суперечити нашим інтересам? — відповів я.

— Правда, таваріщ! Но все же лучше боротьба вместе чем в розь".

(Дальше буде)

ГЕТЬ ЗАБОБОНИ!

— Відкіля ти йдеш з дитиною?

— Та слаба дитина на очі... Носила в амбуляторію.

— А деж тепер ідеш?

— Та ось ще до знахурки зайду.

КІНО НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ

Український театр пройшов тяжкий шлях, заки вибився на дійсно художний рівень. Його репертуар обмежували царські урядовці, на основі спеціяльних вказівок. Тому ще довший час справа українського театру майже не посувалася вперед. Існувало багато труп, але зі всіх лише Київський Театр М. Садовського мав право називатися художнім, бо там дійсно дбалося про досконалість вистави, там були ліпші актори, ставилися кращі пєси. Але як инші трупи, так і сей театр не виходив з рямців побутовщини, дозволеної цензурою.

Революція знищила царські заборони й тим відкрила театрови широку дорогу. Утворилося багато нових театрів, а разом з тим, здавалося, одноцільний театр розійшовся кількома напрямами.

Народився „Молодий Театр" з талановитим Европейцем Лесем Курбасом та викликав завість, злість та невдоволення московських театральних кол. Коли раніще Росіяне говорили, що український театр це горілка та гопак, то з приходом до життя „Молодого Театру" вони мусіли замовкнути, або обернути свої брехні в инший бік. Але ніщо їм не помагало. Як не старалися москалики накинути недобру тінь, театр поступав, завойовуючи чим далі більші симпатії не тільки українського громадянства але й культурних чужинців. Пізніще утворився Державний Театр, який досягав уровеня найкращих світових театрів. Ті артистичні сили, що за царату розпорошилися були по московських театрах, з вибухом революції та з повстанням української держави масово верталися до українського театру.

Але до кіна („мувінґ пикчер") не бралися. Навіть думки не було про заснування якоїсь, бодай, одної студії. І можеб не було ще довго. Та опинилася Україна в московських пазурах, коритись не хотіла, а Москалям конче треба було подолати. Вже яких штук не видумували, навіть українізацію московських урядовців на Україні завели. Отже найшлися люди на Україні і добилися дозволу відкрити студію. Всю кіно-продукцію назвали Всеукраїнське Фото-Кіно України. Великі надії покладали большевики на кіно, як на аґітаційне средство, а тимчасом продукували не аґітаційні картини. Але мимо того, що не аґітаційні, але й не українські. На скілько то важне питання є для большевиків, можемо судити з того, що в Харкові відбулася навіть спеціяльна кінова нарада, на якій виступав сам Скрипник, „український міністер освіти". Звичайно, як большевик, він береться за все, але з перших слів промови видно, що він нічого про кіно не знає, а плаває, відмахуючись загальними фразами, нічого не вносячи нового.

Як колись цитували Леніна, так тепер цитують Сталіна і все бажання українського комісара просвіти зводиться до піднятця як можна більшої агітації, власне те, що не може поліпшити кіно-продукції. Зовсім инакше віє від промови Голови Всеукраїнського Фото-Кіна України, Шуба. Він різко заявляє, що буде говорити лише про практичні цілі, підкреслюючи тим самим непрактичність та незнайомство Скрипника зі справою.

„Одно з головних питань, що стоїть перед нами, це витиснення картин закордонного виробу. **О скілько українське кіно є ще й могутнім знаряддям культурної революції в українських обставинах, могутнім знаряддям розвитку національної культури, о стілько до слова „радянське" треба добавити „українське" виробництво"**.

Отже з вище наведеного видно, що хоч Фото-Кіно України й існує вже кілька років і українським називається, не є українським, а „радянським".

В цьому не трудно добачити те фарисейство, яке большевики називають українізацією.

Всі промовці на тій нараді покликувалися на брак сценаріїв, режисерів, авторів і навіть тем. Деж ще можна найти більше тем, як не на Україні, де кожний крок є частина славної української історії та її борців за волю? Але Москалям сюжетів зі славної минувшини України не треба. То повелоби до дійсної українізації, а те не йде в ногу з Москвою. Москалям треба аґітації, і очевидно трудно найти авторів до аґітаційних фільм. Були колись у большевиків добрі аґітатори, як Ленін, Троцький та менчі, але найбільший нині вже в гробниці, Троцький вчиться верхи їздити аж у Туркестані, а решті нема часу за гризнею, тай не випадає при їх положенню займатися „дурницями". За те московські фільми сиплються й сиплються. Все більше студій відкривають. Продукують Пушкина зі всякими царями, продукують Грозних і тому подібну наволоч, а для українських картин нема сюжетів.

В той час, коли московські кіна мають кольосальні державні гроші, і нічого не роблючи, витрачують на потреби зовсім не кінові, Українцям не дають належних засобів, вимагаючи одночасового побільшення продукції. Сталін навіть кинув фразу, щоби, мовляв, кіно замінило горілку. І знов про гроші нічого. Бо Радянський Уряд „не дивиться серіозно на українську штуку, а так терплять. Кинули мов кістку собаці, аби мовчали Українці.

З дальшого докладу Шуба видно, що на пятнацять кіно-фільм припадає тільки шість українських. Це на Україні. Чомуж не навпаки?

Тому, що Москалям як найменче йде о розвиток української культури та піднесення культурного рівня українського народу. В тому вони бачать загрозу единій неділимій Росії, до якої йшли і йдуть Москалі, чи то червоні чи чорні.

Якщо й є які здобутки на царині кіна, то очевидно їх треба завдячувати тим творчим силам, які не залежать від головної доктрини большевиків, які стремлять не до підвищення культури української, а лише використовують маси для московських цілей. Не можна не сподіватися, що українське національне кіно з часом стане національним, як став національним український театр, котрого розвиткови шкодили Москалі всякими можливими утисками. Час сну проминув і згорблений Українець випростовується.

Василь Бобрів.

ЕПИСКОП ВИДАЄ ПОСЛАННЯ В СПРАВІ ДОПОМОГИ СТРАЙКУЮЧИМ МАЙНЕРАМ.

Український православний архиепископ видав до своїх вірних слідуюче послання в справі допомоги страйкуючим майнерам:

„Любі в Христі Брати та Сестри!

„Коли ми добре вглибляємось в Слово Боже, як в Старому, так особливо в Новому Завіті, ми зобачимо, що головна ціль Божих навчань — це знищити в людськім життю всяку неправду, так устроїти те життя, щоб не було кривди від одного чоловіка другому.

„Люде ще не дійшли в своїм духовнім розвитку до повного „зросту Христового", тому ця велика ціль Божих навчань ще не досягнена вповні. Як би вона була досягнена, тоді на землі булоб Царство Боже, царство Божої правди, любови, царство рівности в користанню всіми дарами Божими, які нам необхідні для життя і розвитку.

„Людство вжеж поволі йде по дорозі, проказаній Божими заповідями. Людство вже пережило і переборолo та відкинуло багато таких порядків та законів, які в давні і темні часи давали змогу одній людині чинити велике зло другій. Знищені такі інституції, як рабство, або невільництво, коли людина людиною торгувала, її продавала, вважала за худобу і безмежно визискувала її працю. Це були часи страшні, жорстокі. Слідом за ними йдуть часи так званого февдалізму середних віків, або кріпацтва. Вельможні люде захопили в свої руки землі, які в давні часи належали вільним на них працівникам. Захопивши ці землі, тодішні вельможні люде, мало того, що заставили працювати людей на цих землях і забирали ввесь доробок тої людської праці собі, вони також „прикріпили" тих людей до землі. Люде не могли вільно кидати працю на тій землі, переходити до иншого заняття. І так сталось: хто був паном землі, був паном людей. Це була друга велика форма поневолення людини людиною. Ця друга форма дотягнулась з середних віків до другої половини минулого віку.

„Останні десятиліття в житті людства знають нову форму визиску, нову форму прикритого поневолення. Сучасний визиск і поневолення виросли на ґрунті нової капіталістичної продукції. Причина запровадження цеї нової системи продукції лежить в буйнім розвитку цивілізації. Людський ґеній придумав багато машин, багато способів використовування енерґії, що до цього часу марно пропадала в природі. Пара, електрика, сила ґазів, сила падіння води в злуці з придуманими машинами заступили одиночну працю людських рук масовою продукцією машин. Коли колись для праці треба було мати тільки певне знання і робочі руки, то тепер для „бизнесу" треба мати гроші на купівлю машин, треба мати капітал. Власник капіталу купує, або виробляє машини і продукує дрібні річи. Як колись через захоплення землі власник землі був володарем людей на тій землі, так тепер власник машин став в позицію, яка дозволяє йому визискувати працю других людей. При допомозі машини робітник виробляє в багато разів більше вартостей, скільки йому капіталіст повертає в формі платні.

„Так капітал виростає, збільшується і з тим виростає залежність робітника, який сам не має машин і не може працювати незалежно. Це є сучасна нам форма поневолення і визиску одної людини другою. Треба вірити, що колись люде знайдуть змогу перебороти і теперішне зло.

„Єдиний спосіб боротьби проти такого визиску робітник має в свому праві страйку. Робітник страйкує, не працює, машини дурно стоять, замовлення на певні вироби, або продукти, які мусіла фабрика, або майна виконати, не виконуються і капітал тратить свій прибуток. Робітник в такий спосіб примушує капітал рахуватись з собою і захищає себе від безмежного визиску. Але сам робітник, страйкуючи, засуджує себе на тяжкий час: нема праці, нема платні; до хати заглядає страшний голод, за ним сунуться всякі неминучі хороби і смерть. Так недостачі теперішної капіталістичної системи відбиваються на робітниках і роблять з них або невільників, або нещасних безробітних засуджених на голодову смерть.

„Ми, Любі Брати і Сестри, переживаємо тепер один великий страйк в вуґільній промисловости. Посеред страйкуючих майнерів багато наших братів. У них жінки, діти. По довгому часі страйку вони вже вибились з сил. Вони витратили всі заощаджені гроші. Тепер їм в очі заглядає страшний неминучий голод. Уявіть страждання батьків, матерів, вже навіть не від самого голоду, а від того, що їх діти жалібно плачуть, просять батька-матери кусничок, тільки кусничок хліба... Серце в такого батька і такої матери невимовним жалем крається... Ви, Любі Брати і Сестри, самі батьки і матері. Поставте себе на місце цих наших нещасних братів і сестер і їх дітей... Ви тоді зрозумієте всю безодню їх горя і рука Ваша мимохіть протягнеться до них з братерською, повною любови і співчуття допомогою.

„До цеї допомоги кличе нас слово нашого Небесного Учителя. Він нам говорить: „По тому будуть знати всі, що ви мої ученики, коли любов будете мати між собою". Час нещастя, це час для дійсної Христової любови. Будьмо-ж достойними зватись учениками нашого Божественного Учителя і покажім, що між нами дійсно є Його любов і щедрою рукою поможім нашим братам в час їх нужди, їх потреби, їх горя. Хто знає, може кожен з нас в свою чергу, в инший час, теж буде потребувати допомоги. Памятаймо Слово Боже: „Щасливі милостиві, бо вони помилувані будуть". Коли може милости та любови ми не будемо потребувати в теперішнім житті, то напевно ми цього будемо потребувати в житті майбутньому. Памятайте, що сказав Господь про Свій майбутній суд: „Все, що ви зробили для одного з Моїх меньших братів, це ви зробили для Мене". Милостивих жде помилування.

„Я непохитно вірю, що всі Діти Рідної Церкви щедро відкликнуться на цей мій заклик допомоги нашим нещасним братам — страйкуючим майнерам і їх сімям. Я вірю, що не буде жадного з свідомих дітей Рідної Української Церкви, який би похмуро одвернувсь в той час, коли в церкві буде збіратись допомога для тих наших нещасних братів; не буде також жадного, який поспішно виходить з церкви, бо в церкві його, як християнина, кличуть до дару Христової любови. Я вірю, що діти дорученої мені Христової Отари дійсно покажуть, що вони Христові ученики і допомога їх своїм братам в нужді буде дана щиро, щедро і з любовю.

„Боже благословіння нехай буде над всіма Вами.

„З ласки Божої і волі Церкви

„Архиепископ Американський і Канадійський Іоан Теодорович".

АНТИСЕМІТИЗМ В РАДЯНСЬКОМУ СОЮЗІ.

Больщевики люблять хвалитися своїми осягненнями. Одним з таких здобутків є усунення антисемітизму та про нього большевики говорять мало, але й того досить, щоби уявити собі ті досягнення.

„Комсомольська Правда", орґан комуністичної молоді, тоб то надії та гордости в майбутній світовій революції, признається, що антисемітизм існує й то не тільки серед звичайного населення, але й у самій товщі комуністичної партії. Так на фабриці Глуховської мануфактури біля Москви підчас праці заборонено робітникам-Жидам говорити по жидівськи. Ґазета підкреслює, що найбільшою жидофобкою є на тій фабриці якась Еглевськая, що належить до активних робітників комсомолу. На Запорожжу християнські діти тримаються в школах окремо і були навіть випадки, що християне били учнів Жидів. В Константинівці, коли Жид робітник подав заяву до союза металістів, йому відповів робітник-Росіянин: „для Жидів нема місця в союзі".

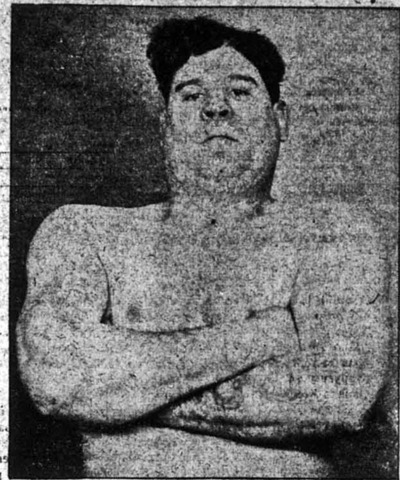
В Москві молодий жидівський хлопець по довгому шуканню найщов працю пекаря, але треба було вступити до союза. Коли пройшло багато часу й Жид не мав відповіди на свою заяву, він звернувся до одного з урядовців союзу, а той відповів: „Іди собі до Бердичева".

Теж саме на Білорусі та Уралі.

Далі орган комсомолу розповідає випадок в клюбі робітників цукроварні. Жиди-аматори урядили виставу, і не дивлячись на те, що в представленню брали участь і християне-робітники, другі робітники трупою напали на клюб, розігнали глядачів та артистів, приказуючи на здогін: „Тут вам не синагоґа! Для Жидів нема місця в робітничому клюбі".

Вище наведені образки не є новиною в союзі. Останню боротьбу Троцького та Сталіна населення трактує як боротьбу з Жидами та антисемітизмом.

СЬОГОДНЯ БОРОТЬБА

ГАРКАВЕНКА ПРОТИ МАЙК РОМАНО

Побідник одержить брилянтовий пояс.

У ВІВТОРОК, ДНЯ 20-ГО МАРТА 1928 РОКУ

В МАНГАТАН КАСИНО на 155 ул. і 8. Евні, НЮ ЙОРК, Н. Й.

БУДУТЬ БОРОТИСЯ ЩЕ 4 ДРУГІ ПАРИ.

Іхати: Беріть елевейтор 6-ої або 9-ої Евні і їдьте до 155 улиці.

Початок в годині 8.30 вечером.

63-5 **Жак Пфефер, менаджер.**

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Коляда Центрального запомогового комітету.

Цего року Центральний комітет заколядував $205.00 на потерпівших від повені, на Рідну Школу, Інвалідів та політичних вязнів. Колядували: Пічак, Демкович, Велітович, Петрів.

В секції **Джозеф Гудсон Норд** зложили: М. Шеремета $5.00; о. В. Турула $3.00; М. Дух, І. Пастущин, І. Дмитрук, Т. Якимович по $2.00; М. Грицак, М. Перчик, Д. Яцків, М. Смольський, О. Дуда, М. Мурашко, Анастазія Фурдин, Г. Лилак, С. Мельник, Д. Прута, В. Луцишин, Т. Червоняк, І. Чорненький, В. Максимців, І. Лисий, П. Заяць, М. Яцура, Доська Павлович, П. Благий, Д. Матковський, А. Мандик, П. Возняк, Анна Гурчанська, С. Микульський, Я. Липинський, Л. Антонів, Й. Цюпик, І. Сулима, А. Диняк по $1.00; Г. Равлик, О. Сорохей, Й. Пимощак, Т. Озарів, Д. Лукаш, А. Іванів, Катерина Кузьмицька, Т. Борушевський, М. Крик, Д. Даців по 50 ц.; Г. Маличин 25 ц. Т. Турула, І. Бурбел, М. Луців, П. Крик, М. Крикливий, Д. Чмала, Т. Олексин, В. Гіль, М. Мельник, А. Яцків, Т. Зращин, В. Скробач (молод.), В. Колодач, Т. Кравець, В. Тулієнський, Й. Василина, П. Грушецький, С. Гирега, Т. Білоґловяк, П. Яворський, Я. Робаха, Т. Швець, І. Андрусів, І. Матковський, М. Плюта, А. Онуфрик, Г. Антоняк, В. Скробач (стар.), П. Гранковський, М. Бойко, Д. Мицьковський, П. Петрів, І. Тирибушка, М. Антонів, К. Крук, М. Свирида, І. Ковба (малий) М. Захарків по $1.00. — Разом $89.25.

Секція Джозеф і Клінтон.

Колядували: Брихусь та Кучмій. Коляду зложили: С. Півторак, П. Ковтун, М. Мазурик по $2.00; Г. Тимчук, М. Галушка, С. Свирида, С. Макогон, Ф. Храновський, Т. Плекан, М. Рудий, Н. Шпирніль, Н. Качмарик, В. Гнатків, Л. Заблоцький, Ю. Босий, М. Андрусів, Д. Братусь, Н. Шурбат, С. Фидоришин, А. Лялька, С. Ходак, С. Росоловський, І. Тіцький, М. Язловецький, Н. Місьора, Н. Перчак, С. Данилишин, Н. Паснак, Ф. Свирида, Н. Ковальчук, В. Пристойко, С. Червоняк, В. Плюта по $1.00; Д. Гук, Л. Чоловський, Н. Юган по 50 ц., Н. Будзек 25 ц. — Разом $37.75.

ҐЕРІ, ІНД.

На потерпівших від повіні.

Збірку в сумі $40.50 переслано до Центрального Комітету у Львові.

Імена жертводавців:

1) І. Зеневич на лісту ч. 21 зібрав $18.00, до сего рахунку вчисляється $5.15, а решта післано в листопаді 1927 р. і жертводавців було оголошено.

2) А. Цебак на лісту ч. 11 зібрав разом $10.75. — Жертвували: І. Олекса $2.00; А. Цебак, Д. Винницький, Ф. Косач, В. Косач, С. Кулимич, А. Зарецький, В. Пахоцький, Ф. Повх по $1.00; Мимко 50 цнт.; Л. Зарецький 25 цнт.

3) І. Щерба на лісту ч. 20 зібрав: $9.00. — Жертвували: В. Г. Велгнер, Н. Н. по $2.00; Ф. Бурк, С. А. Ділон, брати Басін, І. Бариляк, І. Щерба по $1.00.

4) В. Андрусик на лісту ч. 17 зібрав $6.00. Складали: А. Фишер, Ласти Лумб 1 спілка, І. Самдовський, І. Іван по $1.00. Решта дрібними датками.

5) Марія Паламар на лісту ч. 10 зібрала $5.45. — Зложили: І. Гожиту, С. Адамс, Беляндс по $1.00; Марія Паламар 50 цнт.; решта дрібними датками.

6) М. Ніжанкевич на лісту ч. 12 зібрав $3.00. — Зложили по одному доляру: Ю. Шумила, Д. Жук, В. Шумила.

7) М. Чубатий на лісту ч. 14 $1.00. — Жертвував: Ф. Ринук.

З закінченням цієї збірки місцевий комітет розвязано.

І. Щерба, секр.

КРОВАВЕ ПРАВЛІННЯ СУЛТАНА АБДУЛ-ГАМІДА.

Останній австрійсько-угорський посол у Білгороді ґенерал Гісль видав книжку споминів із свого побуту на Сході. Згадує там і свою діяльність військового аташе в Цареороді на дворі султана Абдула Гаміда II., якого скинено з престолу підчас революції молодотурків у 1909 році. Це, що Гісль розказує про події на цареородськім дворі, належить до найтемніших сторінок історії до абсолютистичних монархів. Абдул Гамід дістався на престол завдяки злочинові. Правного наслідника, свого старшого брата Мурада V., до кінця життя держав у найстрашніщій вязниці, в одній зі своїх палат на Босфорі. Абдул Гамід був хитрий знавець людей, а при цьому дуже недовірчивий і найнижчих інстинктів. Із незвичайно великої голови вистрілював йому могутній вірдиний ніс, що оправдувало поголоски, що є сином вірменського садівника і одної служниці султанського гарему. Тим і можна пояснити і страшну ненависть Абдула Гаміда до Вірмен, якими старався зовсім винищити, не здержуючися в цьому навіть перед найстрашнішими засобами. Жорстокий і кровожадний, боявся Абдул Гамід усе пімсти, атентатів. Тому все носив на тілі панцирну сорочку і все мав при собі набиту зброю. Раз прийшов до султана на авдієнцію Фуад баша, про якого говорили, що є зовсім нормальний та що є тайним революціонером. Фуад баша поклонився тричі низько султанові, як було у звичаю, і при цьому зачепив за шаблю. Султан злякався, бо думав, що Фуад баша кидається на нього, а що був дуже добрим стрільцем, вистрілив у Фуада і зранив його. Гісль каже, що жертвою султанової стріляниці за 33 роки його володіння впало богато визначних людей. Свою палату окружив Абдул Гамід потрійним муром і замкнувся герметично перед світом. Але щобі був поінформований про все, що діється за огородженою палати, і щоби знати про всяку змову, яка готовилася проти нього, держав собі 4000 шпіонів, що походили з усіх верств горожанства, починаючи від генерала, аж до вуличного носія. І найвищі державні функціонарі були також окружені шпіонською сіткою. Страх перед атентатами був причиною, що Абдул Гамід провів не одну безсонну ніч, що опісля винагороджував собі за дня. Рідко теж спав два дні по черзі у тімсамім місці. В котрім місці палати був, це знали направду два або три з його найвідданіших людей. Тих обдаровував палатами і грішми, позволяв їм на усякі здирства і злочини, і вони не потребували боятися кари. Всі визначні державні достойники в державі були султановими довіреннями. А проте кожного міністра шпіонував ще шпіон, будьто в особі секретаря, товмача або адютанта. Як дуже поширена була ця шпіонажа, доказує комічна пригода, яка приключилася 80-літньому великому везирові Різатові баші, необразованому старцеві, котрого Абдул Гамід полюбив за його неталанковитість. Одного дня їхав Різат баша в супроводі шістьох вояків із набитими рушницями. Нараз серед дороги розібрало великого везера в животі. Мусів шукати місця, що влекшило би його страшні болі. Тому поручив своїм людям, щоби доїхали до недалекої палати Дольма Пакче. Та ледви віхало до надвірної палати, вибігло їм на стрічу кількох урядовців, які заборонили вступити великому везирові до палати, а крім цього повідомили султана, що найвищий його урядовець домагається на саму

замешкана, а уживається її лише для найвеличавіших державних функцій. Тому є то дуже підозріле. Та підчас тих дорученних пертрактацій почув великий везер полекшу, що сталося проти його волі. Тому, що вже не потребував іти собі, продовжав далі свою подорож до Високої Порти. Але відси його зараз покликали до султанової палати, де пересухав його всемогучий тайний секретар султана. Старенький великий везір, щоби оправдатися, спустив нечайно штани, щоби секретар наочно міг переконатися, що він невинний. Коли султан дізнався про такий кляєичний вислід слідства, відзначив свого великого везіря найвищою рангою „Нісан і Імтіяз".

При усуванні своїх справжніх і мнимих противників не знав Абдул Гамід ніяких границь. Великому везирові Мідгатові баші, авторові першої турецької конституції, завдячував Абдул Гамід, що дістався на престіл. Колиж Мідгат баша хотів проводжати свої ліберальні пляни, заплатив за це життям. На основі тайного приказу арештував його полковник Різа бей у Смирні і його депортовано до Сирії. Одного вечера одержав від султана дуже цінні дарунки, а рано Різа бей на приказ султана вбив Мідгата бея молотком. Тому, що історичний „шовковий шнур" здавався султанови вже за старим засобом, уживав він інших способів, коли хотів позбутися своїх ворогів. Князів султанської родини всаджувано до вязниці, їх покорювано алькоголем або наркотиками. Про ці вчинки рідісталося лише небогато вістей на денне світло, бо кождий участник їх знав дуже добре, що грозила йому кара смерти, знищення цілої родини, коли щонебудь виявив.

Як усувано трупів, може доказувати пригода корабля австрійського „Льойда" — „Діяна" Корабель цей потонув на дні цареородського заливу. Затоплений корабель був пересвідою корабельної компанії, тому його мали усунути. Італійські нурці, що були заняті при усуванні корабля з морського дна, подали до урядового протоколу в італійськім посольстві, що бачили на дні моря близько муру султанової палати богато трупів, зі спутаними ногами й обтяжених залізними кулями. Хоч глибини босфорські ніколи не мали виявити богатьох кровавих султанових жертв.

ЯК ПІЛСУДСЬКИЙ ОРГАНІЗУВАВ АТЕНТАТ НА ВАРШАВСЬКОГО ГЕНЕРАЛ-ГУБЕРНАТОРА СКАЛОНА.

Політичний і протидержавний рух в бувшому Польському Королівстві спирався головним чином на діяльности польської соціялістичної партії. Хоч ця партія через деякий час уявляла собою одноцільну організацію, виринули згодом в її лоні поважні ріжниці як принципового так і тактичного характеру, у висліді чого розкололася вона на два табори, а саме на лівицю і правицю. Лівиця боронила широку, загальну соціялістичну програму і в складі її членів займав видне місце недавний голова російської чека Фелікс **Дзержинський**, відомий садист і кокаініст. Правиця заступала погляд, що всі партійні стремління повинні обмежитися тільки до питання чисто польського пролетаріяту. Одним з провідних мужів цеї правиці, являвся **Пілсудський**.

Кожен з цих таборів вважав себе спадкоємцем і носієм усіх традицій і авторитету старої партії й що за цим слідувало, поборював себе взаїмно, як це робили впрочім усі польські організації, що повстали з метою боротьби проти російської займанщини, розтрачуючи львину частину сил на взаїмну гризню.

Ніде одначе правди діти, що найкраще ще свої завдання сповняв правий табор польської соціялістичної партії, в лоні якої був Пілсудський, зокрема коли ходить о акти **терору**, що їх диктувала потреба хвилі. Деякі з цих терористичних актів, яких **душею** й **організатором** був Пілсудський (Дзюк), нинішний першій маршал Польщі і її всесильний диктатор, заслуговують на увагу своєю складністю, як ось н. пр. спроба атентату на варшавського генерал-губернатора Скалона.

Літом 1906-го р. задумав Пілсудський „виправити" Скалона „у далеку вічність" і на ці ціли з головної своєї квартири, а саме з Кракова, де постійно проживав, видав для варшавських боєвиків точні інструкції, що мали на меті приготовити всі дані про спосіб життя Скалона та сили його охорони.

Тому, що Скалон жив у Бельведері, який через Лазенки стикався з Уяздовською Алеєю, місцем прогульок мешканців Варшави, не важко було прослідити всі дані, тимбільше, що Скалон кожного дня переїздив через Уяздовську Алею в місто.

Висліди подрібної розвідки виявили, що при тому способі життя Скалона, як теж з огляду на сильну охорону, не обійшлосьб без жертв боєвиків. Тоді то Пілсудський продумав плян, яким приневолив Скалона відбути таку дорогу, котра уможливлаб виконання атентату.

Перші усього доручив Пілсудський трьом жінкам, Островській, Орчарковій і Крагельській, найняти невелике помешкання з бальконом у найближчому сусідстві німецького консуляту. Своїм скромним способом життя і привітливим відношенням до инших мешканців дому вони не тільки що не давали притоки до підозрінь, а навіть навпаки — тішилися великою симпатією всіх.

Внедовзі після цього зайшов у Варшаві сензаційний випадок. До варшавського німецького консуля (що, як вище сказано, жив у сусідстві згаданих трох жінок) явився російський старшина з такими бажанням, що переходило компетенцію російського консуля, та намагався в грубій формі його сповнення. Трьофіцера, як рівною тою повідінка, викликали в німецького консуля обурення. Просьслів, в часі якої офіцир вдарив в лице консуля й віддалився.

Пілсудскі рахував, що після такого випадку, як зневага представника могутньої державі, буде приневолений представник вищої влади, а саме сам начальник провінції, Скалон, відвідати особисто консуля і, як в таких випадках водиться, висловити спочуття від імени правительства. І справді, Скалон відвідав консуля. В поворотній дорозі, коли повозка Скалона проїздила мимо дому, в якому жили згадані три жінки, кинено з балькону на повозки кілька бомб, які одначе не досягли особи Скалона, а ранили тільки двох сторожа. Ряд зривів, що їх спричинили бомби, притягнув увагу товпи цікавих, що уможливило виконавцям невдачного атентату, а саме тром названим жінкам вийти преспокійно на вулицю та скритися в товпі.

Строге слідство, ведене в цій справі опісля, виявило, що офіцир, який зневажив німецького консуля, це член боївки Пілсудського. Приловлені опісля жінки при допитах дали точну картину плянованого атентату. Між иншим подали, що доручено було їм кинути бомби тоді, коли Скалон буде їхати до консуля. Вони одначе під впливом великого подразнення не могли цього зробити, бо одна з них в тому часі зомліла, а друга так ослабла, що не мала сили рушитися. Щойно за якийсь час прийшли до себе й кинули бомби тоді, коли вже Скалон вертався від німецького консуля.

Невдачу цього атентату приписували організатори поганій конструкції бомб. І справді, бомби, фабриковані боєвою організацією польської соціялістичної партії, уступали перед вибуховою силою бомб, що їх зготовлювали російські соціялісти-революціонери.

